

Till
Landsbygds- och infrastrukturdepartementetDatum
2025-08-19Ert diarienummer
LI2025/01164Diarienummer
KS-2025-00472**Yttrande över Landsbygds- och infrastrukturdepartementets remiss av betänkandet En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64)****Sammanfattande inställning**

Kungsbacka kommun delar i grunden betänkandets målsättningar om att stärka likvärdighet, effektivitet och konkurrenskraft inom livsmedelskontrollen. Förslaget innehåller flera välgrundade och angelägna reformambitioner, bland annat vad gäller metodstyrning, digitalisering och förbättrad samordning. Samtidigt ser kommunen behov av att ytterligare analysera och justera vissa delar av förslaget, särskilt vad gäller övergångens praktiska förutsättningar och den kommunala tillsynens framtida roll. Det är angeläget att åtgärda de brister som finns i dagens system, men det behöver ske med beaktande av den lokala tillsynens värden, kommunernas ansvar för folkhälsa och att säkerställa att konsumenter får säkra livsmedel samt en fungerande helhet inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Om det beslutas att en ny, statlig kontrollorganisation ska inrättas förespråkar kommunen en mer succesiv och samordnad förändring där kommunernas kompetens och närvaro fortsatt tas tillvara.

Kommunens inställning i detalj**Övergripande fördelar**

Kungsbacka kommun ser flera potentiella fördelar med förslagen i betänkandet, särskilt vad gäller stärkt metodstyrning, ökad digitalisering och en mer sammanhållen struktur för kompetensutveckling. En nationell organisation kan bidra till en mer enhetlig rättstillämpning och möta dagens utmaningar med kompetensförsörjning, särskilt i mindre kommuner. Kommunen välkomnar också ambitionen att förenkla för företagen och att sänka vissa tillsynsavgifter, i syfte att främja konkurrenskraft och tillväxt.

Effekter för kommunal verksamhet

Ett genomförande av utredningens förslag skulle innebära en genomgripande förändring för kommunens bygg- och miljöförvaltning eftersom centrala kontrolluppdrag skulle avvecklas. I Kungsbacka kommun är livsmedelskontrollen en integrerad del av miljö- och hälsoskyddsarbetet. Inspektörer arbetar ofta med flera tillsynsområden, vilket möjliggör samordnade insatser, effektiv resursanvändning och en bred kompetensbas. Ett bortfall av livsmedelsuppdraget riskerar att försvåra detta helhetsarbete och försvaga möjligheten till effektiv personalförsörjning inom förvaltningen som helhet.

Lokal närvaro och demokrati

Kommunen vill särskilt betona värdet av lokal närvaro och kännedom i tillsynsarbetet. Det handlar inte enbart om geografisk närhet, utan om ett förtroendefullt samspel med verksamhetsutövare och en djupare förståelse för lokala förhållanden. Denna närhet är också viktig ur ett demokratiskt perspektiv, då kommunal livsmedelstillsyn erbjuder invånare och företagare en tydlig kontaktväg och möjlighet till lokalt ansvarsutkrävande.

Operativ beredskap och incidenthantering

Bygg- och miljöförvaltningens livsmedelsinspektörer har i dagsläget god förmåga att agera snabbt vid akuta incidenter och har ofta etablerade kontakter med verksamhetsutövare på orten. För att den nya kontrollorganisationen ska fungera effektivt även i sådana situationer krävs en tydlig och konkret struktur för hur tillgänglighet, reaktionsförmåga och lokal samverkan ska säkras. Dessa delar bör inte enbart uttryckas som ambitioner, utan regleras tydligt i styrdokument eller föreskrifter. Kommunen ser därför gärna att detta konkretiseras ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Lärdomar från tidigare reformer

Tidigare erfarenheter från reformen 2009, då djurskyddstillsynen överfördes från kommunerna till länsstyrelserna, visar att centralisering kan medföra utmaningar. Flera länsstyrelser hade initialt stora svårigheter att rekrytera och behålla inspektörer, vilket ledde till kompetensförlust, bemanningsbrister och minskad kontinuitet i kontrollverksamheten. I betänkandet hänvisas till dessa erfarenheter (s. 337 f.), där en utvärdering från 2016 konstaterade att länsstyrelsernas kontroll av livsmedel och foder inte genomfördes riskbaserat, saknade enhetlighet och regelbundenhet samt inte uppnådde avsedd effekt. Kungsbacka kommun anser att dessa erfarenheter visar att stora organisatoriska förändringar kräver riktade åtgärder för att behålla kompetens och upprätthålla kontrollens effektivitet.

Kommunalt huvudmannaskap och insyn

Det är även viktigt att kommunerna fortsatt ges insyn i kontrollresultat för egna verksamheter, såsom skolor och äldreboenden. Detta är en förutsättning för ett aktivt kvalitetsarbete och förebyggande insatser. Utredningen behöver därför i högre grad belysa hur ansvarsförhållandena ska fungera när kommunen inte längre är kontrollmyndighet men fortfarande har huvudmannaskapet. Ett formaliserat system för informationsutbyte bör regleras tydligt för att möjliggöra fortsatt ansvarstagande och uppföljning på lokal nivå.

Samverkan och ekonomiska konsekvenser

Kungsbacka kommun föreslår att staten utvecklar ett formaliserat samverkanssystem med kommunerna även efter övergångsperioden, i syfte att tillvarata lokal kompetens, säkerställa informationsutbyte och upprätthålla beredskap. Alternativt bör möjligheten till uppdragsbaserad tillsyn förlängas eller göras permanent för kommuner som önskar bidra till kontrollverksamheten. Det är samtidigt av vikt att Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, liksom Finansdepartementet, beaktar de ekonomiska konsekvenser som reformen kan medföra för kommunerna. Om viss överbyggnad, kompetensstruktur eller administrativa stödfunktioner blir kvar, utan motsvarande finansiering,

riskerar kostnader att bestå trots att uppdragen upphört. Det bör därför övervägas om statlig kompensation eller särskilda övergångsstöd kan vara motiverade, i syfte att möjliggöra en ekonomiskt hållbar omställning.

Digitalisering och systemövergång

Kungsbacka kommun noterar att betänkandet lägger stor vikt vid digitalisering och utvecklingen av en ny IT-plattform, vilket i sig är positivt. Samtidigt saknas tydlig information om finansiering av denna utveckling. Det finns därför en risk att kommunerna, åtminstone under en övergångsperiod, tvingas hantera dubbla systemlösningar eller får begränsad tillgång till den nya infrastrukturen. Detta kan skapa merarbete, försvåra informationsöverföring och leda till oklarheter för både verksamhetsutövare och invånare. Denna fråga bör därför belysas närmare i det fortsatta beredningsarbetet.

Kungsbacka kommun

Lisa Andersson
Kommunstyrelsens ordförande

Patrik Johansson
Kommunsekreterare